

Andreu Sotorra Escriptor, periodista i director de 'Cornabou' i 'Clip de Teatre'

“L'opció digital de 'Cornabou' va ser pionera, fa 25 anys”

■ Andreu Sotorra va ser molts anys redactor cultural i, en veure que es perdia l'espai de crítica, es va crear el seu i encara el manté

■ Les revistes digitals 'Cornabou' i 'Clip de Teatre', creades i sostingudes per Sotorra, han arribat al quart de segle sense defallir

Lluís Lloret

Barcelona

Andreu Sotorra (Reus, 1950) és un periodista cultural es podria dir que històric. Tot i la seva expressió entre trista i de mal de panxa, és una persona vitalista, amb una fina ironia constant i un esperit crític constructiu. Novel·lista i narrador, amb més de 25 títols i un bon grapat de premis, també és un gran especialista i divulgador de literatura infantil i juvenil (LLJ). I de teatre. Fa 25 anys que va crear, pel seu compte i en solitari, dues revistes digitals encara ben vigents: *Cornabou*, referent del món de la LLJ, i *Clip de Teatre*.

'Cornabou' és una revista uni-personal. Sempre ha estat així?

La revista digital *Cornabou*, efectivament, és un projecte personal com a fundador, fa 25 anys, però també ha tingut com a coordinadora Lena Paüls, escriptora i filòloga i, esporàdicament, hi ha alguns col·legues que demanen poder-hi publicar els seus articles, el més constant, l'escriptor i divulgador Pere Martí i Bertran, un activista de la LLJ en diferents àmbits.

Que el va empenyer a crear-la?

Des del 1990, el suplement *Cultura* de l'Avui, coordinat per David Castillo, em va oferir col·laborar-hi com a crític –jo ja era redactor de la secció de Cultura– i com que ja hi havia molts altres crítics de literatura en general vaig proposar que la meua feina se centrés en la LLJ. I així va ser com es va destinar setmanalment una pàgina sencera de crítica de la LLJ que es va mantenir ininterrompudament fins a la fi del suplement, el 2005. Un fet excepcional que va marcar tota una etapa i que va permetre donar a conèixer infinitat d'autors i d'obres que estaven amagats sota l'etiqueta de la LLJ. I el relleu el va prendre *Cornabou*.

Vivim un moment sense espai per a la crítica literària, oi?

La falta de crítica en mitjans generalistes no és específica de la

El periodista Andreu Sotorra fa 25 anys que va crear i manté vigents dues revistes culturals ■ JUANMA RAMOS

LLJ. Lamentablement, la crítica, en general, s'ha anat reduint en tots els mitjans i, en alguns, fins i tot ha desaparegut del tot. En literatura, en teatre, en música... La crisi econòmica de la premsa hi té molt a veure, però el desinterès de les empreses periodístiques, també. Fa 25 anys, potser una intuïció em va dir que aquesta tendència aniria a més. L'opció digital de *Cornabou* va ser pionera, aleshores. Avui, afortunadament, la xarxa ho ha democratitzat.

En ser digital 'avant la lettre', és gratuïta. Quina periodicitat té?

No vaig pensar mai que es podria fer de pagament... Potser ja no hi seríem, si s'hagués de pagar. L'actualització del contingut és permanent, sempre que hi ha un motiu. La numeració vol dir que fa 7.500 i escaig dies que s'hi ha publicat algun article, alguna notícia, alguna crítica o algun esdeveniment relacionat amb la LLJ. Més que parlar de números de revista, hem de parlar de dies de redacció. El

que sí que fem és un suplement especial que recull totes les novetats ressenyades i algunes altres anàlisis sobre la situació de la LLJ, sovint relacionat amb altres arts paral·leles com ara exposicions, teatre i cinema, que tinguin alguna relació amb la literatura infantil o juvenil.

I com s'hi pot accedir?

Aquests suplement, en PDF, es poden descarregar des de *Cornabou*. És l'únic mitjà que recull un catàleg de tota –o gairebé tota– la LLJ en català que es publica. Fins ara se n'han fet 29 números especials.

Abraça tota mena de contingut relacionat amb la LLJ, novetats, crítiques, temes administratius de les editorials, premis... De quines fonts beu?

Una font és l'habitual de notes de premsa que reben tots els mitjans de comunicació. També de les notícies d'agència. Sí que en algun cas hem pogut publicar alguna notícia de primera mà perquè ens arriba exclusiva-

ment, la sabem per atzar o perquè algú ens fa confiança. *Cornabou* no es limita a l'actualitat més pròxima, sinó que intenta donar a conèixer també els esdeveniments més importants de la LLJ internacionalment. Per exemple, el premi Astrid Lindgren, que es dona cada any a Suècia, poc conegut, i que és el Nobel de la literatura per a infants i joves amb una dotació de prop de 600.000 euros. Els guardonats tant poden ser autors com il·lustradors o organismes que fomenten la lectura.

Vostè té 75 anys i, com cantava Serrat, encara té força, però ha buscat algun relleu?

Em fa la impressió que *Cornabou* és com un d'aquests establiments històrics que acaben abaixant la persiana sense relleu. És un projecte molt personal. La sort és que, en aquest cas, no s'hi posarà un MacDonald's, un Nails o una botiga de carcases de mòbil. *Cornabou* no té darrere una empresa editorial o una fundació. Seria una

mala passada deixar en herència una feina com aquesta! Pobres hereus! Com molt bé es diu: morta la cuca, mort el verí. Algú, molt optimista, amb motiu dels 25 anys en xarxa, n'ha desitjat 25 més... Gràcies, però, als 100 anys, tots calbs!

I no ha demanat mai ajuts?

Cornabou intenta ser independent i no ha demanat mai, per exemple, ni ajuts institucionals ni publicitat, malgrat que ara hi ha una finestra oberta en el camp digital. Hem comptat, això sí, amb la complicitat de les editorials i l'acceptació de tot-hom qui ens vol visitar. I una cosa que no se sap: del fons de llibres que hem anat recollint de promoció de novetats, n'hem fet sempre donacions a biblioteques escolars, sobretot les que tenen una població d'origen immigrat més elevada i fan una feina d'acollida i integració tan silenciosa com imprescindible.

A més d'això, en aquests 25 anys, què li ha fet il·lusió?

Saber que *Cornabou*, que va començar sense aquestes pretenensions, és avui un referent per a molts sectors de la LLJ, fins i tot universitaris relacionats amb l'especialitat i que em consta que hi accedeixen per extreure

La crítica, en general, s'ha anat reduint en tots els mitjans i, en alguns, fins i tot ha desaparegut del tot

informació o articles determinats. També que molts visitants interessats en el sector de la LLJ hi troben una extensa hemeroteca que es manté des del primer dia. Hi ha, doncs, un quart de segle del sector cronològicament reflectit.

Però no és l'únic que fa...

Hi ha la revista bessona *Clip de Teatre*, que va néixer també fa 25 anys i que recull exclusivament la crítica teatral que faig i que ja té una hemeroteca de més de 4.000 crítiques de les estrenes de l'últim quart de segle. Mirar enrere fa agafar vertigen. Prefereixo mirar endavant.

I el nom, d'on surt?

La imatge de *Cornabou* és un ésser del gènere fantàstic: un cos de bèstia i un rostre humà barbut i de mirada encuriosida. *Escornar* vol dir treure o escapar les banyes d'un bou. Doncs, escornem la literatura. La revista, malgrat tenir la seu a Barcelona, neix també des d'un dels indrets on sempre he treballat, sota el castell de la muntanya d'Escornalbou, al Baix Camp. ■

Divendres, 25

Abril del 2025

1,70€

ANY XLIX. NÚM. 17151 - AVUI

ANY XLVI. NÚM. 16021 - EL PUNT

ENTREVISTA A Feliu Formosa

Poeta i traductor

“No hauria escrit poesia si no hagués traduït”

P14-15

Per Cesca Castellví Llavina

LES ESTRENES DE LA SETMANA

P22-23

‘The end’, un musical postapocalíptic

El documental nord-americà Joshua Oppenheimer debuta en la ficció

PORTADA: MIGUEL FONTELA

Aniversaris de lletres

Editorials, llibreries i revistes fan anys rodons

Dossier de Lluís Llorc (planes 2 a 4)

Plana 8

Un 25 d'abril emmordassat

Amb l'excusa del dol per Francesc, Meloni silencia l'alliberament d'Itàlia del nazifeixisme

Plana 6

La fiscalia cita Blanca Serra perquè expliqui les tortures a Via Laietana

Plana 6

La reducció de la jornada, al Consell de Ministres de dimarts

Plana 6

Freixenet planteja un ERO de 180 treballadors per la sequera

Plana 11

Troben a Valls les restes de la ciutat ibera de Kissa, de fa 2.200 anys

TRIBUNA

P18

La llengua i les pròpies febleses
C. Vidalhuguet

TRIBUNA

P19

La Setmana Santa d'Espriu
Jordi Llavina

DE SET EN SET

P16

Panxuts
Anna Carreras

KEEP CALM

P16

El centre del relat
Martí Gironell

LLETRA PETITA

P17

De l'àngelus a Youtube
Carles Sabaté

DE REÜLL

P17

Museus guais
Maria Palau

EL FACTOR HUMÀ

P20

Queden els pètals
Jordi Panyella

Aniversaris amb lletres de fons

▣ Cada any que passa és l'aniversari del que sigui, amb xifra rodona o no, i donar valor a la solidesa del mercat editorial català, amb cada cop més editorials i llibreries que perduren

▣ Coincideixen aniversaris rodons: Minúscula (25), Ático de los Libros (15), Cafè Central (35), Bromera (40), Salamandra (25) revistes com 'Cornabou' (25) i 'Faristol' (40) i la llibreria Gaudí (60)

Lluís Lloret

Barcelona

Se solen celebrar els aniversaris perquè agrada celebrar la vida. Centrant-nos en els que tenen la lletra de base, la literatura d'eix vertebrador, hi ha editorials, revistes especialitzades, llibreries i encara podríem afegir festivals i fires que es mantenen en forma i van sumant anys.

Pel que fa a editorials, a Catalunya tenim la considerada més antiga del món encara en funcionament, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, que daten del 1493 i per tant tenen 532 anys. Rebai-xem l'exigència i parlem d'algunes com l'editorial Minúscula, que fa 25 anys; Ático de los Libros, que també publica en català, en fa 15; Bromera, 40; Cafè Central arriba als 35, i, entre altres xifres rodones, Salamandra en fa 25. Andreu Sotorra va crear fa 25 anys les revistes especialitzades *Clip de Teatre* i *Cornabou* (dedicada a la literatura infantil i juvenil). *Faristol*, editada per l'IBBYcat (Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil) també és una revista especialitzada que ha arribat als cent números i 40 anys d'història. I si a principis d'any la llibreria Documenta feia el mig segle, la llibreria Gaudí, de Reus, la supera: n'ha fet 60.

Tots aquests aniversaris, i molts més que hi podríem afegir, són una mostra de la bona salut del teixit literari català.

Editorial Minúscula

Valeria Bergalli, nascuda a Buenos Aires el 1962 però formada a Alemanya i a Itàlia, va fundar a Barcelona l'editorial Minúscula el juliol del 1999. "Sempre havia tingut ganes de fer alguna cosa en l'àmbit editorial, però eren més fantasies que altra cosa... Vaig estudiar filosofia i lletres, amb una especialització d'antropologia cultural", detalla. Han passat 25 anys i ha creat sis col·leccions: Alexanderplatz (novel·la i assaig relacionat amb la cultura alemanya); Paisajes Narrados (proses diverses); Con Vuelta de Hoja (assaig, biografia i autobiografia); Tour de Force (literatura

Dues deganes del sector

Ja hem comentat que Publicacions de l'Abadia de Montserrat es considera l'editorial en actiu més antiga del món. Sense un títol tan gran, però també important, hi ha la col·lecció Fundació Bernat Metge, iniciada el 1923, fruit de l'impuls i mecenatge de Francesc Cambó, que en va ser l'artífex i promotor inicial. És una de les col·leccions de clàssics grecs i llatins més completes i antigues del món. Amb més de 430 volums, en què podem trobar textos d'Homer, Tàcit, Plató, Èsquil, Sòfocles, Heròdot, Tucídides, Catul, Horaci, Ovidi, Ciceró i Sèneca, entre altres. És un dels projectes més importants de la cultura catalana de tots els temps. Des del 2017, la col·lecció pertany al grup SOM, propietaris d'Abacus i Ara Llibres, entre d'altres. Encara parlant de llibres, però no de qui els edita, sinó de qui els ven, Catalunya té diverses llibreries centenàries, però la més antiga encara en actiu és la llibreria Roca de Manresa, que ja té dos-cents anys. Va ser fundada per Pau Roca i Pujol, nascut a Manresa el 1794 i mort el 1880. Pau Roca va dedicar-se al ofici d'impressor i cap a l'any 1824 va crear una llibreria i impremta i el 1863 la va situar al carrer de Sant Miquel, 19, on encara hi és, passant de generació en generació. Tota una proesa, certament.

contemporània); Micra (textos breus), i Microclimes (narrativa i assaig en català). En total, més de 200 títols i de 100 autors.

Fent balanç, Bergalli assegura que del que se sent més satisfeta és "d'haver sigut fidel al projecte original, sobretot pel que fa a la part més quantitativa". "En algun moment Minúscula hauria pogut créixer, però vam resistir la temptació i ens ha permès mantenir la nostra personalitat al llarg del temps."

En el plateret dels dubtes també hi diposita algun interrogant. "A vegades em pregunto si el fet de publicar en col·leccions no ha anat en contra de la visibilitat dels nostres llibres. Però les col·leccions, que a més són força particulars, formen part de qui som, ens ajuden a articular, a modular el nostre discurs editorial i, en definitiva, ens ajuden a trobar els textos que volem publicar."

Entre els actes de celebració de l'aniversari hi ha "un cataloguet molt maco que, espero, sigui objecte de col·leccionista en un futur no gaire llunyà", afirma rient Bergalli, abans de citar noms importants per a l'editorial, autors a banda. "Als fidelíssims Marta Hernández Pibernat i Pepe Far, l'any passat s'hi va sumar Cristina Llorea, que espero que es quedi molts anys."

Editorial Cafè Central

Cafè Central va néixer el 1989 a iniciativa del poeta i traductor Antoni Clapés. Un any més tard s'hi va afegir el poeta i professor Víctor Sunyol. Es tractava, i continua tractant-se, d'una iniciativa editorial independent, tant econòmica com d'actuació i de propòsits. En aquella dècada de finals de segle "la literatura catalana vivia un enquistament de propostes molt lligades a un poder polític que ho subvencionava (gairebé) tot, i s'havia generat un clar clientelisme cultural i un clamorós immobilisme".

"Cafè Central va voler ser una resposta al marge que atengués les inquietuds dels escriptors que pensaven situar-se en un marc menys confortable però més autèntic, i publicar aquelles escriptures poètiques que es volien properes o hereves a l'experimentació", comenta

Clapés. Així es va intentar trencar aquella letargia proposant un model d'edició d'immediatesa i sense intermediaris. El 1992, Cafè Central va començar a publicar la col·lecció de llibres de poesia Jardins de Samarcanda. Uns anys després, Eumo editorial va esdevenir coeditora, encarregant-se dels aspectes logístics de la col·lecció. El 2007

Cafè Central és una editorial especialitzada en poesia que, a més, convoca un premi de traducció

van rebre la medalla FAD "en representació de les editorials petites, independents, editores d'escriptors públics, és a dir, amb opinió, compromeses, arriscades, sovint en mans d'una o dues persones que soles tenen cura tant de la qualitat literària del catàleg com del disseny de l'objecte".

Antoni Clapés i Víctor Sunyol continuen sent la peça fonamental de l'engranatge dirigint la col·lecció Jardins de Samarcanda, amb el suport d'Esteve Plantada. Mentre que Xavier Vidal, elegit com a president de l'Associació al gener del 2024, s'encarrega amb un equip de fer la part de producció, distribució i difusió que abans feia Eumo.

Cafè Central, amb la col·laboració de la Fundació Banc Sabadell, organitza des de fa vint anys el premi Jordi Domènech de traducció

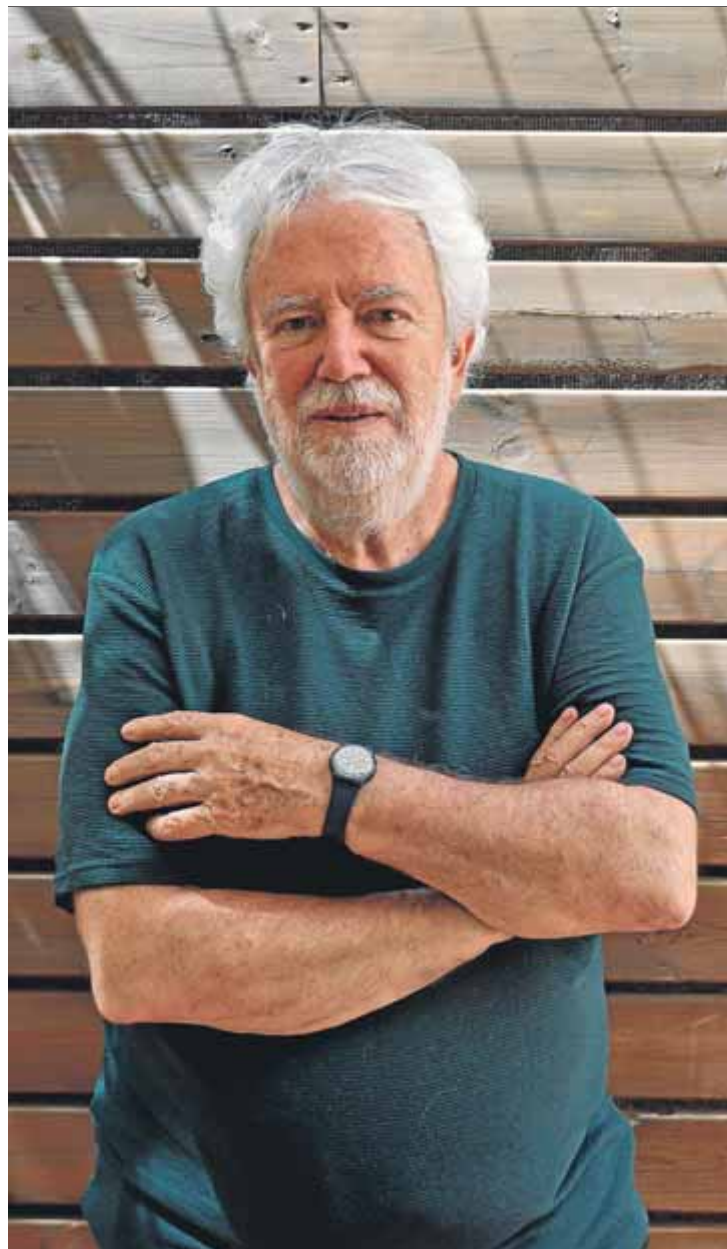
de poesia. Gràcies a aquest premi, dotat amb 6.000 euros, s'han publicat traduccions al català de grans poetes internacionals.

Editorial Ático de los Libros

L'editorial de Clàudia Casanova, de novel·la i assaig, ha arribat als 15 anys d'història amb una feina en-dreçada i abundant. És especialista en textos històrics, rigorosos quan són assajos, i creatius, en el cas de les novel·les. Han publicat al llarg d'aquests anys a més de dos-cents autors, com ara Umberto Eco, Natalia Ginzburg, Witold Gombrowicz, Henry James, Marcel Proust, Emilio Salgari, Elizabeth Taylor –l'autora, no l'actriu–, Mark Twain..., repartits per més de tres-cents títols en col·leccions com ara Àtic dels Llibres (en català), Ático Historia, Ático Ensayo, Ático Clàssics, Ático Tempus... "Ático de los Libros va néixer per publicar clàssics injustament oblidats o inèdits en castellà i per posar bona literatura a l'abast de tots aquells lectors que volen satisfer la curiositat, gaudir d'una bona història o somiar una estona", comenta Casanova. I per aconseguir-ho, miren de ser molt curosos amb tot el procés d'edició, traducció i, és clar, la tria dels textos que publiquen.

Editorial Salamandra

Salamandra va néixer a Barcelona el 1989 com a filial de l'editorial argentina Emecé (fundada per exiliats gallecs a Buenos Aires el

1939). L'any 2000, però, Pedro del Carril i Sigrid Kraus es van quedar l'editorial ja independent d'Emecé. Així que, el 2025, Salamandra celebra el 25è aniversari. Per commemorar-ho, presenten una edició especial de sis dels seus títols més emblemàtics: *El último encuentro*, de Sándor Márai; *Dientes blancos*, de Zadie Smith; *Cometas por el*

cielo, de Khaled Hosseini; *El cuento de la criada*, de Margaret Atwood; *Paraíso*, d'Abdulrazak Gurnah, i *Un caballero en Moscú*, d'Amor Towles. Cal no oblidar que, en castellà, el gran *best-seller* de l'editorial és la saga de Harry Potter (en català a Empúries).

“Estem molt il·lusionats de celebrar aquests 25 anys, no només

amb noves edicions de luxe, sinó també amb trobades i debats amb traductors, els nostres aliats, que són mags de la llengua, i amb algunes sorpreses...”, comenta Anik Lapointe, actual directora literària de Salamandra.

Editorial Bromera

L'editorial d'Alzira Bromera celebra 40 anys de trajectòria en un any en què la dana ha sigut la protagonista de totes les arestes socio-culturals, ha fet malbé magatzems, llibreries i milers de catàlegs. “Més de 350.000 llibres s'han perdut i encara no sabem res sobre la indemnització”, ha expressat el CEO de Bromera, Bernat Bataller. A més, des de la direcció apunten que continuaran bregant amb l'hostilitat de les institucions que s'oposen a la promoció de la llengua: “No ens mourem ni un mil·límetre dels valors que ens han acompanyat sempre.”

La subdirectora, Sandra Capsir, pensa que precisament és necessari celebrar aquest aniversari “amb més fortalesa i per visibilitzar la faena que duen a terme les editorials valencianes, les llibreries i els autors i les autores”.

Bromera té la intenció de convertir la celebració en una oportunitat per visibilitzar el sector editorial valencià. La companyia, que ha aconseguit consolidar-se com a pilar de la cultura valenciana, presenta una oferta literària. “El més important ha sigut la profesiona-

D'esquerre a dreta, l'editora de Minúscula, Valeria Bergalli, nascuda a Buenos Aires, formada a Alemanya i Itàlia i barcelonina d'adopció, va fundar l'editorial ara fa 25 anys. Les germanes Montsant i Arantzazu Fonts Pallach, darrere el taulell de la llibreria Gaudí de Reus, que va obrir portes ara fa 60 anys per fomentar la llengua i la cultura catalanes. Finalment, el poeta i editor de Cafè Central, Antoni Clapès, que encara es manté al davant de l'editorial 35 anys després de fundar-la

■ JUANMA RAMOS /
ARNAU MARTÍNEZ - ACN /
JUANMA RAMOS

lització de l'editorial i la seua consolidació com a indústria cultural que respecta la seua essència”, comenta Bataller. Bromera edita en diverses llengües i té una presència significativa a Hispanoamèrica i Europa, amb un catàleg de més de 5.000 llibres. La imatge commemorativa, creada per Helga Ambak sota el lema *Amb cada pàgina, un nou horitzó*, simbolitzarà els actes de celebració al llarg de l'any.

Revista 'Faristol'

La revista *Faristol*, que edita l'IBBY, el Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, aquest juliol farà 40 anys. Ara ja està de celebració, però, perquè acaba de publicar el número 100. Durant tots aquests anys, des de *Faristol* s'han dedicat a pensar i a repensar la literatura infantil i juvenil (LIJ), i la revista s'ha convertit en una referència per a la gent que s'hi dedica.

Per celebrar aquesta fita de la revista número 100, l'Arantxa Bea, la directora de *Faristol*, explica que tot l'equip editorial s'ha implicat per crear “un número lúdic, de celebració, construït com una suma de veus, que d'alguna manera repassa els últims 40 anys de LIJ”. Amb el fil conductor de l'abecedari, recorren, amb 100 especialistes, 100 paraules relacionades amb la LIJ. Hi han col·laborat noms com ara Pere Prats, Fina Rifà, Xavier Salomó, Anna Aparicio, Jordi Vila Delclòs, Zuzanna Celej, Gusti i Pep Montserrat. ■

La llibreria Gaudí de Reus, tot un exemple

Algunes fotografies, en blanc i negre, recorden els primers anys de la llibreria Gaudí, situada al carrer de la Galera de Reus, que el 13 de febrer del 1965 va obrir les portes per difondre la cultura catalana i ser un punt de resistència antifrancista. Han passat 60 anys i la Gaudí continua apostant pels llibres en català en un mercat molt competitiu per culpa de la venda per internet i les grans cadenes. La Gaudí es va sumar a l'aparició de l'editorial 62 i la discogràfica Edigsa, referent de la Nova Cançó. Era un moment de ressorgiment de la catalanitat i diverses persones van apostar per obrir establiments arreu del país per impulsar la llengua i la cultura catalanes. Isidre Fonts i Maria Pallach –pares de les actuals llibreteres, les germanes Montsant i Arantzazu– el 1971 van comprar la llibreria i van eixugar el deute. Amb el final de la dictadura es van obrir noves editorials, “en aquella època havies de tenir molts llibres”, assegura Montsant. “Avui, si necessites un llibre, amb una mica de sort el po-

dem tenir l'endemà. Anys enrere, això no anava d'aquesta manera”, indica. “La botiga semblava una biblioteca”, descriu la propietària de la Gaudí. “Hi havia un munt de prestatges carregats de llibres, però a poc a poc es van anar retirant quan les distribuïdores van començar a treballar millor.”

A la capital del Baix Camp només queden dues llibreries històriques que es dediquin únicament a la venda de llibres, però els últims anys han aterrat a la ciutat cadenes de llibreries. La Gaudí no se n'ha ressentit, segons explica la propietària, “estem contentes, per exemple, amb la campanya de Nadal”, assegura. Aquests petits negocis també lluiten contra la venda per internet. “La persona que és de comprar per Amazon no baixa ni les escales de casa, i potser té una llibreria a la cantonada”, valora. “Potser algun dia s'adonarà que les botigues donem vida al carrer i a la ciutat”, hi afegeix. Sí que reconeix que les distribuïdores ara fan les entregues més ràpidament, un fet que “ens ajuda a tots”. ■